

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

ČASOPIS VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KŘESŤANSKÉHO VYCHOVÁNÍ.

K našemu náboženskému programu.

(LISTY ZE SLEZSKA.)

VI.

Chyby, jakých se od staletí dopouští vůdčí kruhy církevní, mnoho přispěly k náboženské vlašnosti a k útokům nejen na církevní společnost, ale bohužel i na vznešené učení Kristovo samo.

Jsou to asi tyto: Odlidovění církve zavedením teokracie po způsobu vlad světských; vyplývající z toho profanace ducha náboženského, marnivost a shon po majetku i nádherném žití u povýšených (často bez zásluhy) a řevnivost i servilnost u nižších; spojování se duchovenstva vyššího s mocnostmi světskými za účely politickými nebo i prospěchovými; nepřipustnost veškeré kritiky věřících o zřízení i životě církevním a stavění dogmat nad etiku křesťanskou a p. v.

Jak zřejmo, výtky tu činěné platí oficielním kruhům, povolaným řídit život společnosti církevní v duchu čistě Kristově, působiti, aby křesťanství nezůstalo jen svátečním, ale vniklo docela v duši národa a stalo se regulátorem jeho smýšlení i jednání. Spatří-li poctivý laik, že ideál křesťanství se zatemňuje a mizí tam, kde v prvé řadě jeho uskutečnění očekává, zmocní se jej maně jisté sklamání, pak i pochybnost a konečně buď vnitřní rozeřvanost nebo i beznadějnost.

Osudnou chybou pak je tento duševní stav nazývati protikřesťanským smýšlením aneb docela atheismem. Není to ani žádné nepřátelství proti církevní společnosti. Je to výron poctivého nitra každého dobrého, protože i myslícího křesťana a jmenovitě i učitele křesťanského patřícího na vše ze stanoviska ethicko-vychovateelského. Vinití takové pro otevřené, upřímné, k nápravě cílící slovo z proticírkevního nebo protikřesťanského smýšlení, bylo by bití pravdu ve tvář, stotožňovati kritiku osob s kritikou věci, odměňovati dobrý úmysl podezříváním.

Poctivý učitel národní a jmenovitě český nebude nikdy ani atheistou ani odpůrcem křesťanství a církevní společnosti, nebo by přestal býti národním učitelem; ale nemůže se mu jako žádnému vzdělanému a myslícímu údu církve upřít právo volného úsudku. Nerozhoduje zajisté při tom ohled na teologické vzdělání kritika, nebo pravé náboženství netkví v učené teorii a širokém vědění, nýbrž v poctivém přesvědčení, prýsticím z pozorování božského řádu světového a ze znalosti oněch odvěkých pravd zračících se

v podivném řízení Prozřetelnosti. Mimo to dlužno vždy míti na zřeteli, že i nejširší vědomosti teologické a poznání zásad náboženských nemá vždy vlivu na vůli a jednání člověka a proto nemá také absolutní ceny. Hledání pravdy a poctivý úsudek nesmí nikomu brán býti, dlužno hleděti na skutky a úmysly.

V tom smyslu dlužno pohlížeti i na stanovisko učitelstva k církevní společnosti a křesťanství vůbec.

Není žádným vzdělavcem ten, kdo jednáním svým prozrazuje pouhé matrikové křesťanství, nebo jeho jednání je přetvářka a nedůslednost. Není žádným vzdělavcem ten, kdož přese všechno možné poznání přes náboženskou otázku se lehce přenáší.

V učitelstvu našem však jako vůbec mezi moderní intelligencí jsou mnozí, kteří předstírajíce jakés vniterní náboženství skutečnému zjevnému náboženskému životu se vyhýbají, ba skoro při každé zmínce o náboženských záležitostech stávají se nervosními a tyto odbývají planou frází „klerikalismus“.

Toť také velice pohodlné stanovisko o nic lepší onoho, jaké zajímají křesťané matrikovi v opačném ohledu. V pravdě řečeno: nemají náboženství ani jedni ani druzí, ani ti, kdož majíce ho plná ústa, skutky svými ho zapírají, ani ti, kdož bojíce se povinností náboženských nebo jsouce pohodlní pro osvědčování náboženství v životě aspoň ho předstírají.

Tu, laskaví čtenáři, přijdeme k otázce velice časové: má-li se právě křesťanství jeviti i na venek a jak, aby nebylo pouhou přetvářkou a vykonalo svůj vychovatelský vliv na společnost.

Otázka tato zasluhuje poctivého řešení nejen se strany učitelstva křesťansky smýšlejícího, ale učitelstva vůbec, pokud neholduje nihilistickému ateismu. (Příště dále.)

Literatura pro mládež.

IV.

Morální vliv literatury.

Dle St. Karpowicze podává B. Jasnou.

(Pokračování.)

Při oceňování a výboru literatury pro mládež jest nevyhnutelno obrátiti pozornost nejen na její povšechné vady a nedostatky, nýbrž také na odchýlení od ideálův pravdy a dobra v jednotlivostech, třeba by tyto byly pečlivě zavínuty a zastřeny tkanivem frází nebo byly zatopeny přívalem důležitějších faktů. Nutno se tu řídití známou v paedagogice zásadou sugesce, podle níž mají se podávati pouze takové myšlenky a city, jaké bychom si přáli viděti v mládeži, když doroste, a naopak vystříhati se takových dojmů, které by mohly vyvolati negativní pojetí nebo náklonnosti.

Některé vady bývají docela zřejmé, jiné však zase tak daleko odpovídají buď panujícím již předsudkům, buď bludným, ale všeobecně přijatým názorům nebo hluboce zakořeněným obyčejům, že teprve při silném osvětlení kritickým ukazují se ve své skutečné podobě. Vady prvního druhu obyčejně nebudí obav u vychovatele, neboť je pokládá za maličkosti, které se ztrácejí při ostatních přednostech díla, ačkoli na názory nebo snahy čtenářovy mohou mít vážný a někdy i rozhodný vliv. Všechny však odchylky od vyšších názorův ethických i od ideálů vědecké paedagogiky, odchylky od zásad skutečné pravdy a přesné logiky bývají většinou v literatuře pomíjeny beztrestně. Zatím, právě z ohledu na veliký vychovatelský význam nejdrobnějších třebas, ale častých dojmů, nutno pečlivě se vystříhati děl, jichž celý podklad nebo jednotlivé podrobnosti mohou přivoditi neprospěšné pro rozvoj společenský myšlenky nebo náklonnosti; rovněž musíme odsouditi spisy, které podávají, třebas v nejmenší míře, pojmy neshodující se s přední zásadou vychovatelskou a s cílem literatury.

Všechny takové bludy nemožno vypočísti, podávám tedy příkladem jen několik :

1. Souhlasně s dnešními společenskými ideály všechny instinkty krvežíznivé, nenávisť račová, přesila fysická i morální musí ustoupiti heslům součinnosti a lásky k bližnímu; zatím však skoro celá povídková literatura pro mládež buď s libostí předvádí obrazy bojův a ukrutností nebo při každé příležitosti vědomě nebo bezvědomky hledí budití úctu pro síly brutální a sympathii pro všechno, co pokrývá leskem pole Marsovo.

2. V povídkách, popisech, bajkách i básních jest žena líčena vždy jako bytost, zaujímající v rodině i společnosti postavení podřadné, v duchu pojmů patriarchálních nebo středověkých, bez ohledu na to, že zanedbávání sester a matek se protiví elementárním citům vzájemné úcty v rodině a zlehčuje vůbec hodnot člověka. Není divu, že autorové a autorky zacházejí se ženou v literatuře beze všeho promyšlení, neboť znají méně tuto otázku než Indiany, jichž život možno popisovati dle vypravování našich vždy dobrých sousedů; ale vychovatelům docela nepřísluší doporučovati mládeži knihy, ve které — nehledě k jejím přednostem — názory o postavení ženy odporují zdravým zásadám.

3. Milosrdenství a filantropie jest jedním z oblíbených temat spisovatelů, kteří by rádi laciným nákladem umravnilí své čtenáře. Vynucení slz při pohledu na bídu a drobná dobročinnost — to jsou prostředky ke vzbuzení soucitu, jenž si může zatím držeti, dokud nevzplane dům sousedův, nezemřou rodičové jediného dítěte . . . Dobročinnost nahodilá, hledající neobyčejných případů, nebo také stále nařikání nad kulhavým holubem, shrbeným stařečkem, zaujmají podle většiny autorů tak málo místa v srdci milosrdných, že mimo tyto povinnosti možno docela dobře hledati vlastního prospěchu, svěsti nejednu bratrovražednou válku a všechny spory porovnatí se shovívavým úsměvem. A tak kapku po kapce slévá se skoro neviditelně universalní reagens do duše dítěte, aby v ní netečnou učinil napřed vrozenou vnímavost a potom zápal k rozvažování příčin bídy, k jejímu radikálnímu léčení.

4. Nachází se také nemálo děl, buď již výlučně určených pro mládež nebo také ochotně jí udílených ze všeobecné knihovny, v nichž rozmanité scény milostné slouží za okrasu, nemluvě o obsahu, neboť tak daleko naivnost vychovatelů nesahá, aby dávali dětem k četbě romány. Avšak skoro nikomu nenapadne, že by nějaké vedlejší zmínky o záletech postav podřízených, nějaké popisy plesových oděvů, budoárů vzdychání za milenkou a podobné maličkosti mohly čtenáře pohoršovati. Není přece pochyby, že

netoliko od počátku do konce prováděné sceny erotické, nýbrž i půslova napověděná v tomto oboru dostačují ke snům a myšlenkám, podněcujícím smysly, k předčasnému probuzení instinktu pohlavního a k hledání v povídce toho, co má v ní obyčejně nejmenší cenu, ale mile dráždí sotva objevující se pudy. Ostatně s nemnohými výjimkami všechno, co bylo napsáno z původu lásky k ženě, jest tak málo moudré a tak ponižující postavení obojího pohlaví při cynickém vynášení muže k hodnosti rozdavatele štěstí a strážce dobrých obyčejů, že kromě poškození zásad morálních není možno nadíti se v tomto ohledu od takových spisů ničeho. Nevylučuje to však možnosti a snad potřeby, aby děti starší byly vážně informovány o důležitých věcech z oboru poměrů muže k ženě.

Uvedené příklady náležejí k bludům, týkajícím se všeobecných pojmův ethických a společenských; mimo to nalézáme v knihách pro mládež nepřehledné množství důkazů, jak jsou neznámy i elementární zásady vychovatelské. Chování se malých dětí v povídkách, jejich zábavy a rozmluvy podávají čtenářům obyčejně nejnepravdivější ponětí o dobrém a zlém, poněvadž hrdinami bývají zmanírované, často v přebytku vypěstované loutky, bez života, bez vlastní vůle, bez té čistoty a svěžesti citův a úsudků, které označují tak významně duši dětskou. Ty loutky jsou vyrobeny na způsob elegantních, bez starosti žijících matinek a tatinkův se všemi jejich vadami. Poměry hochů k dívkám a dětí panských ke služebným jsou zdrobnělou kopií života dospělých, ale kopií překreslenou hranolem úzkého světa spisovatelova. Typy dětí slušných, poslušných nebo v jakémkoliv ohledu ctnostných nemají nic společného s tou slušností, poslušností a ctnostmi, které doporučuje současná paedagogika. Anebo tresty a pohromy, které stíhají hrdiny povídek, aby je napravily, a odměny za skutky dobré a chvalitebné, zdaž se nevysmívají theorii i praksi vychovatelské? A zásada tak zvané emulace, revnivosti mládeže, tak horlivě od spisovatelů vštěpované, není rovněž v rozptýlených dávkách podávána čtenářům, jako by jejich nejvznešenější úlohou bylo bez rozmyšlení srůst s ideou spoluzávodění a snažiti se toliko po vítězství nad jinými?

Příklady z toho oboru mohly by se uvést, kdyby se vypočetly všechny snahy a zásady umělé paedagogiky a při tom se ukázalo, jak každé z nich odpovídá méně nebo více pokroucený názor v literatuře pro mládež. Vady ty vystupují řídicěji v podobě jiskřivé, čilé, obyčejně je nalézáme jakoby rozmělněné, jako jed připravený k znenáhlému otravování krve. Stává se nejednou, že kniha přes nejlepší úmysly spisovatelovy učí zlému a ukazuje podrobný způsob, jak konati přestupky; neboť nejeden moralisator si myslí, že nutno dříve děti poučiti a vystříhati, a informuje je o takových náklonnostech, které jim dosud ani na mysl nepřišly. Tak se jim podávají netoliko škodlivé vědomosti o činech nemravných, nýbrž i dojem, že jest možno je vykonati.

Co se týče morálního působení literatury na mládež, tu jest patrné, že při tolika vadách, jaké v ní nalézáme, a stálých sporech s předními zásadami vychovatelskými i životními, nemůže způsobiti mnoho dobrého. Avšak nezávisle od vad výše uvedených, které v rozmanitém stupni snižují její cenu, nutno míti na zřeteli při oceňování ethické stránky díla následující všeobecnou zásadu. Dítě poznává dobré a zlé nikoliv z přiměřených názvů ani z nevymluvnějších epithet, nýbrž pouze ze zkušenosti. Jeho mravní citění odpovídá docela jeho vlastním závěrům, které si učinilo o hodnotě činu, jakmile toliko poznalo jeho následky. Dostačí mu třeba jen jednou zkušeností se přesvědčiti, že na př. vytáčky nebo lenivost byly odměněny žádoucím příznivým výsledkem nebo že jiní tím způsobem častěji získávají

než ztrácejí, aby uvěřilo, že takové jednání jest dobré. Poněvadž pak osobní zkušenost nebo pozorování vždy více a snáze dovedou přesvědčiti, než všeliké výklady o mravnosti, třeba by podepřené hrozbou nebo trestem, proto dítě učí se jednati a tedy také přiměřeně s tím cítiti a mysliti z praxe vlastní.

Směrodatným pro ně v postupování jest konečný výsledek vzájemných poměrů mezi lidmi, bez ohledu na to, zdali samo se jich činně účastní či je toliko pozoruje. Krátce řečeno, cítění a názory mravní získává si člověk z vlastního postupování, jedná pak tak, jak ho naučil život. Takto nezbyvá vychovateli, jenž se snaží působiti mravně na mládež, nic jiného, než aby jí umožnil takové poměry a styky s rodinou, druhy a s celým okolím, aby v nich poznávala přirozené následky dobrého a zlého jednání.

Táž methoda musí býti uvedena také do literatury s tím jediným ovšem rozdílem, že čtenář nemá bezprostředního údělu v ději vyličeném od spisovatele a život jiných nepostřehuje smysly, nýbrž obrazností.

Kniha tedy — při přiměřeném obsahu — bude působiti mravně, jestliže zobrazené v ní poměry a život lidský tak ukazují následky dobrých a zlých činů, že čtenář dovede je oceniti podobně, jako kdyby sám šel drahou svých bohatýrů nebo je na vlastní oči pozoroval. Tento požadavek není ostatně novým, neboť jest známo, že příklad učí nejlépe, a příklady šlechetných činů v životopisech nebo v úryvcích historických byly vždy velice ceněny od paedagogů. Zobecňujeme však a podtrhujeme význam této zásady, potvrzující ji analogií mezi psychickým působením života ve skutečnosti a v obraznosti. Uznáváme nadto, že toliko tou cestou vzniká vědomí mravní a cit slušnosti. Ale mějme na paměti, že tam, kde se stává vedle sebe činy záporné a kladné, zlé a dobré nebo kde se setkávají zájmy si odporující, nedostačí označiti a vytknouti zlé v epilogu. Stává se často, že v povídkách a vypravováních bývá zlo představováno jako předmět něčích podrobně popsaných snah a žádostí, které se mohou velmi snadno uděliti čtenáři. Taktéž vystavování vad a přestupků v půvabném světle, jak to velmi často shledáváme v bajkách, může vésti snadno ke zlému — i přes nejlepší úmysly spisovatelovy a nehledě na trest, který konečně přerušuje radosti a rozkoše vinníkovy.

Psychologický proces výše uvedené zásady záleží v tom, že pravdivě a s talentem nakreslené poměry lidské a vůbec všechny zjevy životní vyvolávají ve čtenáři přiměřenou, obdobnou náladu, uschopňující ho k tomu, aby se opakovaly tytéž dojmy a vzrušení, které se projevíly při činech v popsaném ději. Díky spolucítění, napodobení a moci suggestce dává se dítě proniknouti úlohou osob, jednajících opravdu nebo pouze ve vypravování a bezvědomky vstupuje na cestu jednání, které skutečně nebo jen v myslí prožilo. Uslyší-li dítě v této době rozvoje jakoukoliv mravní zásadu, tu ji přijme, když mu usnadňuje zevšeobecnění známých a procítěných fakt; odhodí ji však jako zbytečnou frasi, jakmile jen odporuje vlastní jeho zkušenosti.

Odtud následuje, že theoretické vývody a zásady o zlém a dobrém na základě mravních činů mají svůj význam pouze tehdy, když jde o to, aby byly uspořádány relativní pojmy dítěte a logicky vyjasněna dobře známá a vycitěná praktika životní nebo aby dítě bylo povzbuzeno zastaviti se a rozmyslet si hlouběji nad tím, co již ve svém základě není pochybným, ale ještě se nemohlo skristalisovati ve vědomou, trvalou vůdčí ideu. Avšak při nynějších odporech ve výchování a literatuře, kdy o shodě slova s činem nemůže býti řeči, jest těžko se domýšleti, že by ústně nebo ve spisech hlásané mravní zásady nepřipadly na scepticky naladěného, připraveného

čtenáře. Dříve než rozpor mezi praksí a teorií v životě a vychování nepřestane působiti zmatek na duchu mládeže, zanechme všech bezprostředních nauk mravních. Nechť život a kniha dají poznati ve skutečnosti, co jest zlým a dobrým, a závěry dítěte o tom budou pro ně jistějším rukojmím jednání než prázdná slova, jimž i okolí i spisovatelé vytknou při každém kroku klam. (Příště dále.)

K Abrahamovinám básníka Josefa Kalusa.

Na Kalusově večírku ve Frýdlantě promluvil *J. M. Kadlčák*.

Zvykem všeobecně uplatněným je oslavování důležitých událostí neb i osob jednotlivých, jež v životě rodin, kmenů a národů paměti hodným způsobem vynikly a blahodárný vliv měly na okolí a současníky, neb věkům příštím vymezující dráhy směry určili.

Oslavám těm leckdo vytýká všelicos. Než v jádru věci zajisté pohany nezasluhují a oprávněnosti upřiti jim nelze, ač-li uznáváme vděčnost za mravní ctnost a mezi ony povinnosti ji zařadujeme, z nichž člověk jemnějšího jádra nijak vybaviti neb vykoupiti se nemůže.

Ovšem oslavují se zpravidla mužové v Pánu dávno zesnuli. Ba oslavují se mnohdy okázale a veliké náklady věnují se na slavnosti a památníky velikánům, jimž za života součastníci neuměli ustědřiti leč pohrdání a neuznalost až mrazivou. Po smrti oslavují často muže, jimž za života místo chleba dávány tvrdé křemeny neuznání a bída krutá.

Takové oslavy arcif neobstojí na soudě dějin.

Abychom kdysi také nebyli souzeni, že počobně chovali jsme se k muži vzácného nadání a nevšední píle práce záslužné nevzdali hold povinný v čas, sešli jsme se dnes, abychom na jevo dali, že v našich řadách vědomí mravní povinnosti nevymřelo, a že vděčnost nepokládáme za bezvýznamné slovo nýbrž uznávajíc mravní závaznost, nelícenou vděčnost okázale na jevo dáti chceme a uznalost zaslouženou vzdáváme muži, kterýž životem ušlechtilým a prací klopotnou obdivu si zasloužil i jako vychovatel i jako básník významu nemalého.

A mužem tím je náš krajan milý, básník i učitel Josef Kalus, jemuž ku poctě dnes hlaholí písně naše. Na oslavu jeho abrahamovin v tak neobvyklém počtu sešli jsme se ve shodě bratrské na důkaz, že mezi krajany básníka učitele neplatí Bohu dik známé a významné pořekadlo: ve vlasti prorokům nejméně roste růží.

Stručně naznačil jsem tím účel a význam dnešního slavnostního večírku, kterýž za ochotného spolupůsobení obětavých přátel a ctitelů našeho pěvce, milutkého Skřivánka z Bezkyd, pořádá Katolická beseda zdejší na důkaz, jak oceňujeme po zásluze práci záslužnou.

Však otázka se mnohý: a což vlastně vykonal tak znamenitého a kdo je muž, jemuž ku poctě neobvyklé se koná slavnost?

Kdo je? — Básník, učitel. Co vykonal? Vychoval písní pokolení příští, naději a sílu národa, jež tají se v mládeži.

Odchoval nepřehlednou řadu šlechtitých lidí uměním Bohem požehnaným, písní zvonivou i zkazkou tklivou. Vychoval a zušlechtil mládež, potěšil a pobavil duše vnímavé a uměním zušlechtil nejedno srdce natvrdlé, které kochalo se v ušlechtilých plodech obsáhlé tvorby básníka Josefa Kálusa, jehož kolébka stála v chudé chatě tkalcovské rodiny ve stínu velebného Radhoště, jehož báje zajisté nemálo působily na vývoj pěvce Valašského.

Narodil se básník náš ve Frenštátě dne 16. února 1855 na úpatí snivých Bezkydů našich. Vyšel z rodiny pozemskými statky valně nepožehnané, a život jeho v nejednom směru jako znázorňoval život a vývoj milého národa našeho, který z chudoby a ponížení vlastní silou spěje k výšinám osvěty a blahobytu i volnosti.

Za stavem tkalcovským prožil mládí neveselé a jako tovaryš prošel školu utrpení a strádání. Však víme, jaký to život klopotný je údělem chasníkův rodin řemeslnických, kteří odkázáni jsou na milost a soucit nepřejné ciziny.

Nadání a nadšení básnické v pozdějším věku z nenadání vytrysklo z duše tiché a měkké.

Asi v 16 roce začal veršovat a v Lumíru r. 1877 první klidil vavříny spisovateelské.

Úspěchy netušené byly mocnou vzpruhou k další práci. Jako 25letý jinoch zasedl do lavic měšťanské školy ve Frenštátě a po úmorné přípravě na učitelském ústavě v Příboře dovršil vzdělání, jež mu otevřelo nové pole blahodárné činnosti na roli vychovateelské.

V Čeladné zapadl jako učitel na jednotřídce a tam zůstal podnes, sobě snad ke škodě, ale umění zajisté získalo nejvíce právě tímto osudem, neboť čarokrásné zátiší čeladenské budilo v duši zanícené uměním božským nové dojmy a pobádalo ke tvorbě, jež v dějinách písemnictví českého vždy bude míti čestné místo.

Tážete se: co vlastně tak znamenitého píše? Prostě písně, básně a básničky veselé i zadumčivé elegie. Píše básně, v nichž neopěvuje cizí nádheru a velikány, nýbrž zpívá a sní o těch krásných našich chlumech, leposť kraje líčí a opěvuje zvyky a mravy lidu, z něhož vyšel. Opěvuje prostým a přece tak účinným veršem život horalů, rodný kraj svůj a jeho něhy. Píše písně a vyprávěnky zpívá lidu a v básnictví pro mládež nemá soka rovnocenného mezi soudobými mistry tvorby básnické.

A píše hojně, píše ochotně. Práce jeho čteme v Lumíru, Osvětě, Nov. Životě, Našem Domově, Koledě, Zoře, Mor. Revue, Moravě, Neděli, Evě, Nedělní příloze Hlasu Národa, Besídce Malých, Dětském Máji a jinde.

Souborně vydány dosud Kalusovy Písně, Z Valašska, Oblaky, Kresby a písně, Přímořské dojmy a Elegie, Kopretiny.

Po různých časopisech roztroušeny jsou větší práce souborně dosud nevydané, jako: Maruška, Hvězdy na besedách, Měsíc v úplňku, Na jahodách, Valašské helekání, Valaš. krmáš, Valašská žatva, Na luskách, Valašské figurky, Valaš. romance a balady, Nad kolébkou, Pohádky, Valašská svatba atd.

Zajímavé je sledovati vývoj našeho básníka. Objevil se znenadání na českém Parnase, vzbudil zájem pochopitelný, ale širší veřejnosti zůstal takměř utajený. Nepatřil k pražskému cechu. A přece se uplatnil jako svérázný tvůrce nejluznější písně valašské, pěvec domoviny nad jiné něžný a měkký.

Četl se zálibou tvorbu jiných. Zvláště se kochal v Hálkovi a národní písni; z cizích vábili jej Burus, Pötöfi, Heine. Zůstal však čím byl na počátku: svérázný lyrik a šťastný obnovitel písně národní, pěvec lidu svého.

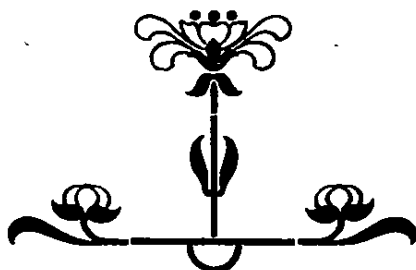
Literárních přátel neměl. Kde pak učitel zavátý do lůzného záhoří — odlehlého! A jiných přátel? Nevím! Kde pak něžná duše tichá by našla druhy mezi nastydlými modernisty.

Měl bych se ještě zmíniti o Kalusovi jako člověku, druhu. Než o tom pomlčím. Znáám citlivou skromnost milého krajana a vím, že bych se nezavděčil chválořečí a kadidlem. Mluví za mne skvělé účastenství na slavnosti prosté ale tím srdečnější.

Účastenství nezvyklé zajisté důkazem je nejlepším, jak poznáváme cenu milého nám Kalusa, jak vděčně uznáváme nadání a pílí nevšední a hold vzdáváme zasloužený zásluhám nemalým.

Mluvím zajisté ze srdce všech, když blahopřeje k Abrahamovinám jménem všech tlumočím tužbu vřelou, aby milý Pán Bůh po mnohá léta ještě zachoval a práce požehnal, by dopřáno bylo vtěliti všechny myšlenky a ideály, jež hlavou kmitají se a v duši zvoní písní, jaké rodí se jen v našich horách milých.

Souhlasí zajisté všichni, když Skřivánku z Bezkyd z plna srdce volám: Zdař Bůh na léta mnohá!

Morálka Kantova a Nietzscheho.

Řeč dra. Krebsa ve Freiburgu. Podává Jos. Al. O.

Dvě slova označují cestu, kterou zvolila si a v mysli vyměřila Evropa, jež odvrací se od církve: Idealismus a immoralismus. „Idealismus“ byl počátek, „Immoralismus“ konec, výsledek. Autonomie mravního, praktického rozumu byl základem prvního, a druhý postupuje s heslem: „Libovůle nadčlověka“!

Ve stu letech dospěli jsme od autonomie k libovůli, nevázanosti!

Není to důkazem, že oba směry jsou spřízněny, že jsou oba ve vztahu příčinném? Není to důkazem, že autonomie Kantova a libovůle Nietzscheho v hlavních rysech jsou totéž?

Ač se otázka ta popírá za naší doby, zvláště od německých obhájců idealismu, přece lze ji dokázati dvojím způsobem: Předně z materialismu, jenž zase objevil se na obzoru uprostřed století 19. proti přehnané abstrakci Heglově a zpusťošiv německou filosofií na venek, sám se přioděl maskou filosofa a po celoroční filosofické revoluci pyšně se odvolával na umění a vždy se odvolává. Mimo to máme důkazy celé řady katolických filosofů,

kteří v boji proti materialismu právě tak praotce jeho vykládají jako sám materialismus a tím poskytují týž úsudek.

Často tedy tvrdí se i se strany materialistické jako katolické: Mravní základy Kantovy jsou v podstatě identické s principy dnešního naturalismu a s principy nejdůležitějšího původce, zástupce téhož — Nietzsche.

Naproti tomu nutno rozhodně uznati, že vedle katolické církve nevystoupil nikdo s takovou houževnatostí a silou proti Nietzschevi, jako právě obnovený německý idealismus.

Z toho patrně, že třeba nám hledati rozhodnutí ne u těch, kteří systemy oba šířili, dále budovali, cenili, nebo proti některému brojili, chceme-li si jasně uvědomiti, jaký je poměr mezi Kantem a Nietzsche, nýbrž že musíme se obrátiti k samým původcům systemů. Jen kdo ví, jak autor sám spis mínil, co prací svou chtěl vyjádřiti, jen ten může vzájemný poměr obou systemů posouditi.

Zkušebním kamenem základních myšlenek mravnosti u Kanta i u Nietzscheho jsou dvě dílka, v nichž jasně oba systemy se jeví, jakými jsou, a v nichž zároveň jsou hranice mravně-filosofické celého 19. století. Jsou to Kantův, *Grundlegung zur Metaphysik der Sitten* 1786 a Nietzscheho „*Zarathustraphantasie*“ z r. 1884.

Všimněme si těch mravních základů!

Spasitel pravil: „Dle ovoce poznáte je.“ Kdo se chce řídit touto zásadou a považuje zároveň materialismus za plod, tkvící a vyrostlý přímo či nepřímo z ducha Kantova, od toho je Kant již odsouzen. Kdyby však této zásady beze všeho se mohlo užiti, tu bychom musili též nemravné systemy gnostiků pokládati za plod evangelia a odsouditi i svaté pravdy Nového zákona, ježto gnosticismus záhy se objevil za učením apoštolským.

Ne tak! Kdo chce poznati účel knihy, jaký autor v skutku měl, nemá se omeziti na libovolný výklad doby pozdější, nýbrž má pečlivě dbáti k o m u a p r o t i k o m u autor psal. Abychom tedy poznali mravní principy Kantovy, jaké sám měl, ohledněme se nejdříve na mravnost jeho okolí.

Aby jednání bylo přirozeně mravním, k tomu třeba: objektivně platného zákona, subjektivního vědomí o existenci zákona v pravdě moudrého, svobodné vůle, jež je ve vztahu k objektivnímu zákonu nebo lépe řečeno k subjektivnímu přesvědčení o jsoucnosti a podstatě zákona a konečně jednání, činu samého, jenž je výsledkem vůle.

Dle učení katolické církve je nejdůležitějším z těchto činitelův při přirozeně mravním skutku vůle. Její poměr k subjektivnímu vědomí je základem subjektivní mravnosti, již nezáleží na tom, zda ono subjektivní vědomí je ve shodě s normou objektivní čili nic. Její poměr, její vztah k objektivnímu a všeobecnému zákonu rozhoduje objektivně o dobru a zlu. Tímto však objektivním zákonem jest jak důrazně učí scholastika, moudrý, věčně platný a proto také rozumem lidským poznatelný zákon, jehož úplná totožnost s vůlí Boží tvoří božskou svatost, jejíž následování se strany lidí je základem objektivní přirozené dokonalosti.

Sotva dosáhla scholastika slunečné výše, zasáhl ji nominalismus, jenž popřel majestátnost věčného, moudrého zákona tvrdě, že »Dobro a zlo jsou jen jména, jež Bůh vědomě tomu neb onomu jednání dává nebo odpírá. Že Bůh mohl dáti libovolně i jiný zákon právě tak, jako ten, jenž nyní je v platnosti.« Toto mínění, zajisté rouhavé, ježto připisuje Bohu nejvyšší svatému slepou libovůli v dobru, přiostrčil Luther. Tím

se stalo, že později samostatní myslitelé zamítli tak »zreformovaný« pojem Boha a hledali mravnost dle jiného měřítka. Tak povstalo celé množství rozmanitých principů mravních »nové« mravnosti 17. a 18. století.

Společný všem je: Téměř všichni filosofové známi, jež mluví o mravnosti, nehledají rozdíl mezi dobrem a zlem v poměru vůle k přesvědčení a k zákonu, nýbrž ve skutku vůle, v jednání a jeho následcích. Ba někteří ze stoupců této nové mravnosti pokročili tak daleko, že se táží: Jak mnoho rozkoše nebo nepříjemnosti přinesl skutek tomu, kdo jej vykonal! a dle toho stanoví co je dobré a co zlé!! Lepší z nich přihlíželi, by skutek přinesl pokud možno nejvíce prospěchu co největšímu počtu lidí a takový chválili. Státníci různých národů tvrdili, že nutno se starati o blaho státu tomu, kdo si chce osvojiti, nebo činiti nároky na název „dobrý člověk“. Aesthetikové byli spokojeni, když skutek nebo opomenutí činu odpovídalo kráse ideálu lidskosti.

Zapomnělo se úplně, že měřítkem mravnosti má býti „poměr vůle k věčnému zákonu“!

Následek, následek v nejširším slova smyslu rozhodoval úplně a samojediný o dobru a zlu!!

Tu přišel Immanuel Kant a uveřejnil r. 1786 své dílo „Grundlegung zur Metaphysik der Sitten“, jehož první slova posunula, ba zamítla nesprávný princip a docela jasně hlásala: „Není nikde na světě, ba i mimo svět, nemůžeme si mysliti něco jiného, co by úplně, bez obmezení se mohlo považovati za dobré, než jediné: dobrá vůle“

Lapidární touto větou nesmírně změnil Kant svoje hledisko, jehož hájí a jež hlásá jeho theorie filosofická, či lépe filozofie theoretická, a postavil se na základy učení pravého našeho křesťanství, jež všemu na světě i mimo svět upírá házev dobra, kromě jediné dobré vůle. Rádi tedy souhlasíme, rádi se přidáváme k mínění Kantovu, když srovnává dobrou vůli s drahokamem, jemuž sice zdar nebo nezdar může dáti nebo odniti příslušný lem, jehož však vzácnost a cena je úplně neodvislá. V tomto srovnání a zvláště objasnění spočívá nové hledisko Kantovo pro tehdejší svět, stojící mimo církve. V těchto slovech je obsažena Autonomie mravního, praktického rozumu a kategorický imperativ. Smysl těchto obou jáder, základních pojmů, umravňujících všecken Kantovský svět, jasně nám vysvětlí poměr mezi Kantem a Nitzschem.

Předně se tážeme, co Kant nazývá „Autonomií“ praktického mravního rozumu?

Dobře — slyšeli jsme toto — vůbec není na světě ani mimo svět než dobrá vůle. Dobrá vůle je však dle Kanta jen ta, jež je v souhlasu s rozumným, moudrým zákonem a sice svobodně z úcty před majestátností tohoto zákona to je tedy vůle, již nevíže k povinnosti nic jiného, než jediná jeho autonomní, mravní a rozumná rozvaha.

Objasněme si věc denním příkladem.

Zločinec v káznici, nenapravitelný a zatvrzelý, jenž toliko před násilím a tresty dozorcovými přísně zachovává denní pořádek, může to jak chce dlouho činiti — nečiní přece nic dobrého — dokud tak jedná jen ze strachu a násilí.

Naproti tomu studující, jenž zná onen rozumný zákon, že člověk má žíti v odměřeném poměru mezi prací a odpočinkem a jenž z úcty před tímto rozumným věčným zákonem autonomně, sám si ustanoví denní po-

rádek, ten činí jistě něco dobrého -- a sice činí dobro, ať žije v soukromém bytě, nebo jako konviktor v komunitě, řídící se hlasem zvonku. Právě tento poslední může dobře poznati rozdíl mezi heteronomií a autonomií. Řídí-li se řádem ustanoveným, jež cizí vůle, cizí autorita v domě zavedla, jen proto, by nepřišel s představenými do konfliktu a nebyl „vystoupen“, je-li mu zákonný řád trestem, tu čin jeho je chytrý, ne však mravný, totiž mravně dobrý, ježto tak jedná jsa ovládán jiným. Jedná-li však tak z úcty před rozumným majestátem zákona, jež velí: Dbej změny pravidelné mezi prací a zotavením! — anebo jež velí: Dej se vésti autoritou úplně důvěrně, jež vyniká nad tebe rozumem a dobrotou, kde to za dobré uznáš! — pravím: jedná-li z úcty před rozumným tímto zákonem životního řádu nebo zákonem autoritativní výchovy, jedná tak dobře, že sebe menší zachování domácího řádu, které si sám uložil a ve svědomí jako povinnost zvolil, je pro něho mravně dobrým skutkem, stupněm k vlastní svátosti! (Možno si vzpomenouti na zprávy o denním pořádku bl. Jana Berchmanna.)

Co tedy činí skutek dobrým, je autonomní sebezápor, autonomní překonání sama sebe, jež vyplývá z úcty před moudrým zákonem a jež tak málo odporuje uznati pravou autoritu, že mnohem více toto uznání představených především posvěcuje na skutek mravně dobrý!

Tak poznáváme, co Kant jmenuje autonomií mravního, praktického rozumu. Docela je zřejmo, jak daleko je autonomie ta od libovůle, (zlovůle), jak málo odporuje poslušnosti pravé autority. Autonomie praktického rozumu není nic jiného, než úcta před majestátností rozumného, stále platného zákona, jež si člověk a každý rozumný tvor stanoví svým vlastním zákonem svobodně a vědomě, autonomně si jej ukládá čili zkrátka: Autonomie praktického rozumu není ničím jiným než povinností svědomí, kterou scholastika nazývá „synthesis“ a uznáním věčného zákona (Lex aeterna), kterou apoštol Pavel jmenuje „pistis“ když praví: „Všecko pak, co není z víry, jest hřích“ t. j. „Co je proti přesvědčení, je hřichem“. (Řím. 14, 23.)

Z jednání tohoto formálního, původního a základního principu mravnosti bylo pro Kanta, jež neznal pravého učení křesťanského to jest učení církve, nesmírným pokrokem mezi jeho osvícenými současníky. Zbylo jen ještě stanoviti, jak lze v jednotlivém případě s určitostí poznati, zda vůle souhlasí nejen se subjektivním hlasem svědomí, nýbrž také s objektivním moudrým zákonem, s lex naturalis aeterna, s věčným přirozeným zákonem, zda vůle skutečně je s ním ve shodě.

Zjevení odpovídá nám jasně na tuto otázku: Bůh ustanovil již na počátku pozitivní mravní zákon, ve formě výrazných vět na hoře Sinai, a bychom ve všech dobách jej mohli poznati, dal konečně i Syna svého, jenž zřídil církev učící a tak právě vždy pozitivně je mravní zákon zřejmý.

Pohanům však, kteří neznají a nerozumí zjevení a úřadu učitelskému církve, vepsal, uložil Bůh, jako vůbec všem lidem, přirozený mravní zákon v jich srdce. (K Řím. 2, 14 et sequ: „Nebo když pohané, kteříž nemají psaného zákona, od přirozenosti činí to, co jest zákon, takoví nemající zákon sami sobě jsou zákonem; ježto ukazují dílo zákona napsané v srdcích svých.“)

Člověk však nejsa pouze duchový, nýbrž jsa tvorem skládajícím se z těla a duše, poznává „jiný zákon ve svých údech, který se protiví zákonu ducha“. (Řím. 7, 23.) „Nalézám tedy (v sobě) zákon, že když chci činiti dobré, přidrží se mne zlé; nebo libuji sobě (sice) v zákoně Božím, podle

vnitřního člověka: ale vidím jiný zákon v údech svých, kterýž odporuje zákonu myslí mé, a jímá mne pod zákon hříchu, jenž jest v údech mých.“

Má-li se vůle rozhodnouti pro nějaký čin, tu láká, vábí zákon v údech smyslnost a praví; „Chceš-li pocítiti rozkoš, chceš-li míti radost smyslnou — pak mne následuj! Avšak autonomní rozum, svědomí, špatně, neprávem připojí: „Jednej, neboť tak máš jednati;“ Dva imperativy bojují v člověku, jeden vábí s podmínkami a sliby, mluvě hypotheticky: „Chceš-li pocítiti rozkoš, jednej!“ Vystoupí však druhý, jako ten, jenž má moc a praví kategoricky: „Jednej, neboť tak máš jednati!“

Abys nyní poznal, zda jednáš přiměřeně a podle tohoto kategoricky stanoveného zákona, zevšeobecni v jednotlivém případě svou vůli a přihlédni k tomu, zda by mohla se státi všeobecně platným zákonem!

Ku příkladu. Někdo potřebuje nějakou sumu peněz, jež právě nemá po ruce. Jde tedy k příteli, vypůjčí si a zaváže se, že do té a té doby dluh splatí. Umíní-li si však již nyní peněz nevrátiti, jedná mravně špatně a může to také dle zásady této Kantovy poznati. Neboť zevšeobecni svou vůli, zásady její, představí si, kdyby byla všeobecným zákonem, že každý, kdo je v nouzi, vymámil by si peníze lží, a pozná, že by pojem „vypůjčiti si“ stal se tak nesmyslným, ježto by od toho okamžiku byl úplně bez významu. Proč? Nikdo zajisté by nemohl půjčiti a tím ani nikdo si vypůjčiti! Naproti tomu má-li pevnou vůli splniti, co slíbí, jedná dle zásady, jejíž uplatnění jako zákona neodporuje, nýbrž je rozumným, poněvadž, kdo tak vypůjčívá, neničí pojmu vypůjčení.“

Tak tedy v jednotlivých případech znamením, že se shoduje zásada vůle s věčným zákonem mravním, je způsoblost zásady by byla zevšeobecněna; tak nyní také rozumíme pověstné formulí kategorického imperativu: „Jednej vždy tak, aby zásada tvého jednání mohla býti všeobecně platnou, by mohla býti přirozeným zákonem!“

Těmito pojmy »všeobecné platnosti« dosáhl Kant nesmírného vítězství. Když si vzpomeneme na věčný mravní zákon středověké scholastiky a na libovolné příkazy nominalismu a reformátorů s jich despotickým bohem, vidíme, jak po mnoha stoletích z lůna protestantského Pruska poprvé opět se uznává scholastický „věčný zákon, lex aeterna“, kriticky odůvodněn a sice odůvodněn mužem, jenž jistě nepomýšlel na to, by byl počítán do řad Novoscholastiků!

Tak máme objasněny základní myšlenky Kantovy mravní filosofie. Poznali jsme autonomii mravního, praktického rozumu a kategorický imperativ jako přirozené uznání moudrého t. j. všeobecně platného mravního zákona a povinnost svědomí, jež není ničím jiným, než „Pistis“ sv. Pavla, scholastická syntherese, naše osobní mravní přesvědčení. Uznání rozumné, všeobecné platnosti mravního zákona a uznání osobní povinnosti mravního přesvědčení jsou však subjektivní základy každé morálky, předně přirozené, ale také nadpřirozené.

(Příště konec.)

Poklady našich hor.

Z lidových přednášek *J. M. Kadlčáka*.

(Dokončení.)

Svémi výklady chtěl jsem upozornit, jak prospěšno a užitečno je pro nás, když nestaráme se jenom o politiku a záhady společenské, nýbrž pozornost svou obrátíme též k věcím jiným, mnohdy prospěšnějším. A k těm v první řadě náleží znalost přírody a sil v ní utajených, z nichž těžiti lze pro vlastní i bližního prospěch.

V první řadě je třeba, abychom opět oživili znalost rostlinstva a poznali jeho léčivou moc a tak si opatřili pro denní potřebu vlastní laciného léčiva působivého, a dovedli též těžit hospodářsky z pokladů těch.

Za tím účelem doporučuji:

1. přednášky, při nichž by se nejdůležitější zeliny ukázaly, jejich význam lékařský správně objasnil a pověděl kdy, co a jak se může sbírat pro lékárny;

2. opatřiti pro knihovny spolkové, farní, obecní a školní dobré knihy a obrazy, na př. Polívkovu květenu názornou, Čelakovského názorný atlas, Širův Herbář, Hynkův Český Herbář, Kotrbův Český Kneipp s přílohou Český herbář atd.;

3. místo výletů čistě zábavných, při nichž výhradně se pije a křepčí, v letní době pořádat poučné vycházky do hor jednak proto, že pobytem v ovzduší vonném osvěží a posilní se na duši i na těle, hlavně však za tím účelem, aby každý z vlastního názoru poznal nejdůležitější rostliny léčivé a obchodní.

K tomu účelu je třeba vědět:

- a) kdy a kde která rostlina roste a květe,
- b) co třeba sbírat,
- c) jak připravit a uschovat zelinu.

4. Konečně při besedách a schůzích třeba vzájemně sdělovat si zkušenosti a vědomosti.

A tak netoliko poznáme ty vzácné poklady našich hor, ale dovedeme též lépe z nich těžit.

Bůh nám uštědřil velikého bohatství, ale my neumíme z něho těžit, neumíme užívat pokladů, a pak ještě naříkáme na chudobu mnohdy zavinenou vlastní vinou.

V tupé nehybnosti stále čekáme anděla spásy, sami však neheme rukou ani po tom, co se nám samo vnucuje.

A tato nehybnost, duševní lenost aby zmizela z řad našich, aby větrala ospalost duševní, je nutno, bychom vědomosti o věcech přírodních prohloubili, rozšířili, zdokonalili.

Spolky naše zajisté vykonají kus užitečné práce, když v letní době do svých programů zařadí přednášky směru naznačeného a často zavedou členstvo své do těch milých, krásných hor našich, aby poznali všechny poklady v nich utajené a dovedli z nich těžit dříve, než nám i ty hory zcizí hrabivý a nepřejný cizák.

Končím tudíž přáním: pamatujte na hory naše a poznejte vzácné jejich poklady.

ZPRÁVY.

Několik slov o umělecké výchově. Ještě tone učitelstvo ve zmatku způsobeném heslem o umělecké výchově a hledá tu domněle pravou metodu vyučování kreslení ve školách elementárních, a hle, nové heslo to nápadně rychle provádí firma p. B. K. v Praze vydáním uměleckého díla „Krása dětského těla“ a „Krása ženského těla.“ Několik exemplářů zabloudilo i v naše okolí. Úsudek však z úst všech rozvážných osob jest pro dílo to i pro nakladatele a umělce jeho málo lichotivý! Shrnu jej v tuto úvahu:

Co všeho nedovede ziskuchtivá spekulace našich časů pod pláštěm osvětly a pokroku! Pozorujíc, jak literární trh následkem nezřízené konkurence slábne, jak literární, čtenářské a j. vzdělávací spolky po venkově českém zakládáním knihoven lidových činí přímé spojení jednotlivců s knihkupci zbytečným, chápe se spekulace moderní všech možných prostředků ku svému prospěchu.

Výborným čichem vypátrala rychle i výhodu z „uměleckého“ hesla plynoucí a dala se do reprodukce nahého ženského těla v jistém domnění četbou přesycené, pro ušlechťující četbu lhostejné kruhy moderní společnosti získati — pohlavním drážděním! Jinak ten celý pokus nelze zvati. Spekulace není špatná, náš mladý městský svět honící se po zábavách a smyslných počitech všeho druhu, ukající choutky své každodenně alkoholem a tabákem, nebude zajisté nepřístupným pikantnostem „ženského těla“.

Hledejte se svíčkou v ruce toho mladého čtenáře „Krásy ženského těla“, který z díla p. Kočího čerpá v pravdě ušlechtilé poučení a uměleckou snahu! Jak směšně tu zní fráze „buditi v lidu smysl pro uměleckou krásu!“ Leda snad u malíře a sochaře, ač i tu s výhradou; nebo sotva lze účel umění viděti a hledati v dráždění smyslnosti, buzení nízkých pudů u obecenstva bez výjimky stáří a pohlaví.

Jaký praktický užitek může míti studium „Krásy ženského těla“ pro studujícího gymnasistu nebo jiné střední školy? Sotva jiný než — pohoršení. Jaký praktický užitek může míti studium to pro dívky? Sotva jiný než ztrátu studu panenského nebo snad marnivou touhu: hledati budoucí štěstí své ne ve vzdělání srdce a ducha, ne v získání užitečných pro domácnost zručností, ale především v pěstování těla a svůdných pohybů, ve svůdnictví mužských osob.

Jaký praktický užitek může míti studium díla toho pro otce rodiny? Aby snad hledal ty „žádoucí krásy“ u své choti? Aneb má, postrádá-li je, nedostatek ten vytykati a — jinde hledati? Bůh nás chraň od takové výchovy umělecké, která s to je vtáhnouti společnost naši do kalu a báhna smyslnosti, záhubné tělu i mravu! Takové umění není potřebou národa, ani jeho chloubou, ono znamená výstřednost, útok na mravnost společenskou a v dalším i úpadek umění a zostuzení jeho v očích všech lépe smýšlejících lidí.

Zvěděli jsme, že sem tam staly se ze strany mládeže studující i pokusy, takovou uměleckou výchovu napodobovati na plotech zahrad, na zdech domů a jiných veřejných místech.

Ať žije moderní umění, obchodní spekulace a umělecky moderní — pokrok! Znemravňuje-li třeba svět, nese aspoň nakladateli zisk a neznámým doporučujícím jej doktorským kapacitám »věhlas«. *Veritas.*

Pensionát Školských Bratří v Bubenči u Prahy. R. 1898 zakoupena byla ve villové čtvrti Bubenečské, v rozkošném to místě vedle Královské Obory úhledná villa se zahradou pro ústav Školských Bratří. Jest to vychovávací ústav nikoli pro dívky patřící do útulny, nýbrž pro bezúhonné dívky zámožných rodin, jak již zakladatelem řádu, slavným šlechticem Th. Dr. a Ph. Dr. Jeanem de la Salle r. 1693 bylo stanoveno, když zřídil první pensionát v Paříži pro 50 synů šlechticův irských, svěřených Školským Bratřím anglickým králem Jakubem II. k výchově a vyučování.

Nyní spravuje řád velký počet podobných ústavů po celém civilisovaném světě. Všude rodičové velmi rádi svěřují své děti moudrým vychovatelům a učitelům z povolání, Školským Bratřím, jsouce přesvědčení, že v pensionátech jejich dostane se dětem jak ethikomravniho, tak i náležitého vzdělání intelektivního a že děti v ústavu v úplném jsou bezpečí v každém směru. O všechny potřeby jich v ústavě pečlivě jest postaráno.

Také čeští rodičové mají příležitost poznati blahodárné působení Školských Bratří v ústavu jich v Bubenči.

Proto není se čemu diviti, když s velikou důvěrou každého roku svěřují děti své péči Školských Bratří. Během několika těch let vychovali přes 400 zdárných dětí, nyní studujících na různých školách v Praze, v Příbrami, v Brně, v Těšíně, ve Vídni a j. a působících milým rodičům i vychovatelům svým radost, neboť většina prochází vždy s vyznamenáním.

Působení Školských Bratří jeví se tu v každém ohledu nejvýše uspokojivé, namnoze překvapující.

Nezbývá nám než vysloviti vřelé přání, aby podobných ústavů založili ve vlastech našich více.

Nepřátelé všeho dobra budou ovšem, jako vždy bývá, stavěti se dobré věci v cestu, leč pomluvy jejich vyzní na plano; neboť každý, kdo má zdravé oči, vidí a přesvědčiv se o výtečnosti působení Školských Bratří, pohrdne nešlechtností pomlůvačův.

Do pensionátu Bubenečského přijímají se dosud toliko 6ti- až 11letí hoši; chovance, kteří aspoň rok navštěvovali školu pensionátní, podrží Školští Bratří i když dotyční žáci přestoupí na školy střední.

Zkoušky způsobilosti učitelské vykonány před zkušební komisí v Brně od 4. do 20. května 1905. Zkoušce pro školy měšťanské podrobili se z 1. odboru 1 kandidát a 3 kandidátky, z 2. odboru 1 kandidát a 1 kandidátka, z 3. odboru 2 kandidáti a 2 kandidátky; z nich uznáni způsobilými z 1. odboru 2 kandidátky, z 2. odb. 1 kandidát, z 3. odb. 1 kandidát a 1 kandidátka. Ostatní odstoupili. Pro ob. školy obecné uznáno způsobilých 5 kandidátův a 15 kandidátek; 1 kandidát a 1 kandidátka odstoupili, 1 kandidát uznán nezpůsobilým. Z jazyka francouzského vykonali zkoušku 2 kandidáti a 3 kandidátky, z výchovy zanedbané mládeže 1 kandidát. Doplňovací zkoušce podrobili se s příznivým výsledkem 1 kandidát z náboženství, 3 kandidáti a 1 kandidátka pro ob. školy obecné, 2 kandidáti a 2 kandidátky pro školy měšťanské.

Program vědeckého, paedagogického a katechetického kursu v Olomouci, který při občasně schůzi v pondělí a úterý svatodušní dne 12. a 13. června 1905 pořádá Katolický spolek českého učitelstva na Moravě v promoční síni c. k. theologické fakulty olomoucké, universitní budova, Sarkandrova ul. č. 14., v přízemí.

V pondělí, dne 12. června.

Dopoledne:

O půl 8. hod. mše sv. a promluva J. M. ndp. svätícího biskupa dra. K. Wisnara v kapli blah. Jana Sarkandra.

O půl 9. hod. zahájení kursu předsedou spolku; po té referáty:

1. „O astronomii ve škole“ — p. c. k. škol. rada dr. Fr. Nábělek, gymn. professor z Kroměříže.

2. „Exhorta na školách nižších a vyšších“ — vdp. děkan a professor theologické fakulty olomoucké dr. J. Kubíček.

Odpoledne:

3. „Nové směry v kreslení na škole obecné a měšťanské“ — p. odb. učitel Al. Adamec, redaktor „Vychovat. Listů“ z Ivančic.

4. „Katechetický výstup s psychologickým odůvodněním“ — vdp. professor c. k. čes. ústavu učitelského v Kroměříži dr. Ant. Kubíček.

V úterý, dne 13. června.

Dopoledne:

O 8. hod.: 5. „Kristus učitelem v řádu přirozeném a nadpřirozeném“ vdp. professor theologické fakulty olomoucké dr. Rich. Špaček.

6. „Meteorologické úkazy a jich příčiny fysikální“ — p. c. k. gymn. professor K. Minařík z Olomouce.

Odpoledne:

7. „Ethika Spencerova a ethika křesťanská ve výchově“ — vdp. professor theologické fakulty olomoucké dr. Jos. Kachník.

8. „Vyučování v přírodě“ — nadučitel J. M. Kadlčák z Frýdlantu.

Zakončení schůze předsedou.

Po referátech volné rozhovory.

Kurs je bezplatný a zvou se nejuctivěji členové spolku i milení hosté: učitelé duchovní a světští, slečny učitelky a přátelé křesťanského školství vůbec. Přihlášky co nejdříve si vyprošuje předseda J. M. Kadlčák ve Frýdlantě nad Ostravicí. Byty doporučují se v hotelu Národní dům, pro slečny v ženském klášteře.

Ve Frýdlantě, 20. května 1905.

J. M. Kadlčák.

předseda Katol. spolku čes. učitelů na Moravě.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.